

Brain International School

Vikas Puri, New Delhi

अभ्यास पत्र

विषय : संस्कृत

कक्षा - सप्त

वार्षिक सत्र

प्रश्न 1 अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

एषः मम परिवारः अस्ति । अस्मिन् परिवारे सप्त सदस्याः सन्ति । सर्वे स्नेहेन वसन्ति । मम पितामहः प्रतिदिनं समाचार पत्रं पठति । पितामही च प्रतिदिनं देवालयं गच्छति । मम जनकः एकस्मिन् कार्यालये लिपिकपदे कार्यरतः अस्ति । मम माता एका गृहिणी अस्ति । सा अस्मभ्यं सुस्वादुः भोजनं पचति । सा प्रातःकाले सर्वेभ्यः उष्णं चायपेयं प्रातराशं च अपि ददाति । सा गृहस्य सर्वाणि कार्याणि समयेन करोति । सा माम् अपि पाठयति । मम अग्रजः अष्टमयां कक्षायां पठति ।

(क) एकपदेन उत्तरत । (एक शब्द में उत्तर दीजिए ।)

- 1) परिवारे कति सदस्याः सन्ति ?
- 2) पितामही प्रतिदिनं कुत्र गच्छति ?

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत । (पूरे वाक्य में उत्तर दीजिए ।)

- 1) माता कीदृशं भोजनं पचति ?
- 2) परिवारे सर्वे कथं वसन्ति ?

(ग) विभक्तिम् लिखत ।

- 1) परिवारे । (सप्तमी , तृतीया)
- 2) भोजनं । (द्वितीया, सप्तमी)

घ) विकल्पेभ्यः शुद्धम् उत्तरं चिनुत ।

- 1) 'अस्मभ्यं' पदस्य अर्थम् लिखत । (हमारे लिए / हमें / हमारा)
- 2) 'सायं' पदस्य अनुच्छेदे शब्द चित्वा विपर्यय लिखत । (प्रातः / उष्णं)
- 3) 'पितामही' इति शब्दस्य अर्थम् लिखत । (दादा जी / दादी जी / नाना जी)
- 4) 'गच्छति' शब्दस्य मूलधातुरूप लिखत । (गम्/गच्छ्/गम/गच्छ)

प्रश्न 2. चित्रम् आधृत्य पञ्चानि वाक्यानि लिखत । सहायतार्थम् पदानि मञ्जूषायाम् दत्तानि सन्ति ।

पितामही, बालकः, मञ्चः, अस्ति, पितामहः, समाचारपत्र, बालकः, खेलति, जनकः, स्तः, सन्ति, चायपेयं, कुक्कुरः, वार्तालापं, माता, कुर्वन्ति ।

प्रश्न 3 मञ्जूषासहायताम् अधोलिखितवार्तालापम् पूरयत ।

अनमोलः - त्वं किम् ?
 साहिलः - अहं सह खेलामि ।
 अनमोलः - कन्दुकक्रीडा प्रियक्रीडा अस्ति ?
 साहिलः - आम् । मम प्रियक्रीडा अस्ति ।
 साहिलः - त्वम् मया सह खेलिष्यसि ?
 अनमोलः - न , अहम् गृहम् गच्छामि ।

खेलसि ,कन्दुकेन ,कन्दुकक्रीडा,तव, अपि

प्रश्न 4 (अ) ' अहम् ... चलचित्रं द्रष्टुम् गमिष्यामि । 'वाक्ये रिक्तस्थाने किम् अव्यय आगमिष्यति?

(क) च (ख) विना (ग) श्वः (घ) कुत्र

(आ) 'कक्षायाम्तिष्ठ । ' वाक्ये रिक्तस्थाने किम् अव्यय आगमिष्यति?

(क) तूष्णीम् (ख) मा (ग) सर्वत्र (घ) तीव्रम्

(इ) ' अवकाशः भविष्यति । ' वाक्ये रिक्तस्थाने किम् अव्यय आगमिष्यति?

(क) कदा (ख) मा (ग) श्वः (घ) सर्वत्र

(ई) 'सः मम मित्रम् अस्ति । ' वाक्ये रिक्तस्थाने किम् अव्यय आगमिष्यति?

(क) मा (ख) नीचैः (ग) परं (घ) एव

प्रश्न 5 अधोलिखितम् गद्यांश पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

विरक्तभावेन पिता उदतरत “ अनारिके ! प्रस्तराणि जनाः पर्वतेभ्यः आनयन्ति । ” पितः तर्हि किम् एतदर्थं मन्त्री धनं ददाति । तस्य पार्श्वे धनानि कुतः आगच्छन्ति । एतान् प्रश्नान् श्रुत्वा पिता अवदत् ।

अरे प्रजाः सर्वकाराय धनं प्रयच्छन्ति । ”..... तथापि सेतोः उद्घाटनार्थं मन्त्री किमर्थम् आगच्छति ।

1 के सेतुः निमन्ति?

2 अनारिका कम् सर्वान् प्रश्नान् मृच्छति?

पूर्ण वाक्येन उत्तरत

1 अनारिकाः मनसि का जिज्ञासा?

भाषिक कार्यम्

1 अनारिके ! प्रस्तराणि जनाः पर्वतेभ्यः आनयन्ति । ”इति वाक्ये आनयन्ति’क्रियापदस्य कः कर्ता

2 अनारिके’ अत्र किम् विभक्तिम्

3 सेतोः अत्र किम् विभक्तिवचनम्

प्रश्न 6 निम्न श्लोकम् अन्वयं कुरुत ।

विद्यानाम नरस्य कीर्तिरतुला भाग्यक्षये चाश्रयः ।

धेनुः कामदुधा रतिश्च विरहे नेत्रं तृतीयं च सा

सत्कारायतनं कुलस्य महिमा रत्नै भूषणम्

तस्मादन्यमुपेक्ष्य सर्वविषयं विद्या अधिकारं कुरु ।

अन्वय - विद्यानाम नरस्य तुला भाग्यक्षये चाश्रयः । धेनुः कामदुधा रतिश्च विरहे तृतीयं च सा सत्कारायतनं कुलस्य महिमा रत्नै तस्मादन्यमुपेक्ष्य सर्वविषयं विद्या कुरु ।

कीर्तिः , नेत्रं , भूषणम् , अधिकारं

प्रश्न 7 अव्ययपदं चित्वा लिखत ।

1 जलम् वहति । 2 शशकः धावति । 3 वृद्धः चलति । 4 अहम् अपि तेन गमिष्यामि ।

नीचैः ,सह ,तीव्रम् ,शनैः

प्रश्न 8 प्रत्यय मूल शब्दाः च पृथक्- पृथक् कुरुत ।

1 गत्वा 2 पीत्वा 3 पठित्वा 4 श्रुत्वा

प्रश्न 9 संस्कृतभाषायाम् समय लिखत ।

1 8:30 - । 2 12:45 - ।

3 1:00 - । 4 4:15 - ।

प्रश्न 10 संस्कृतभाषायाम् संख्या लिखत ।

1 19 । 2 16 ।

2 3 36 । 4 40 ।

- शब्दरूपाणि (तत् सर्वनाम शब्द त्रिषु लिङेषु)
- धातुरूपाणि (चर व पच) (लट् ,लृट् , लङ् व लोट् लकार)
- रुचिरा पाठ्य पुस्तकेन अभ्यासस्य पुनरावृत्ति कुरु ।